

Cirkulärnr: 1996:97
Diariernr: 1996/1775
Handläggare: Hans Ekman
Sektion/Enhet: Civilrättssektionen
Datum: 1996-06-12
Mottagare: Kommunstyrelsen
Tekniska nämnden
Gatukontoret
Inköpsfunktionen
Rubrik: Nya Allmänna Bestämmelser för Konsultuppdrag inom
arkitekt- och ingenjörsverksamhet ABK 96
Bilagor: (endast till kommunstyrelsen)
ABK 96, Allmänna bestämmelser för Konsultuppdrag
inom arkitekt och ingenjörsverksamhet av 1996

*Civilrättssektionen
Hans Ekman*

1996-06-12

Kommunstyrelsen
Tekniska Nämnden
Gatukontoret
Inköpsfunktionen

Nya Allmänna Bestämmelser för Konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvksamhet ABK 96

SAMMANFATTNING

Föreningen Byggandets Kontraktskommitté, BKK, har träffat överenskommelse med Arkitekt- och Ingenjörsföretagen AB om nya Allmänna Bestämmelser för Konsultuppdrag inom arkitekt och ingenjörsvksamhet ABK 96. I BKK finns företrädare för Byggherreföreningen, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Staten genom Banverket, Fortifikationsverket, Luftfartsverket, Vägverket och Statens Fastighetsverk, Sveriges Fastighetsägareförbund, HSB:s Riksförbund, Riksbyggen, SABO; Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag, Byggtreprenörerna, VVS-Installatörerna, Elektriska Installationsorganisationen; EIO, Föreningen Ventilation-Klimat-Miljö (V), Isolerfirmornas Förening och Kylentreprenörernas Förening.

De nya bestämmelserna ersätter ABK 87 och är avsedda både för offentliga och privata beställare. Offentliga beställare (upphandlande enheter) är givetvis också skyldiga att tillämpa lagen om offentlig upphandling vid upphandling av arkitekt- och konsulttjänster.

I förhållande till ABK 87 innebär ABK 96 en anpassning till utvecklingen när det gäller byggbranschens standardavtal och de nya bestämmelserna innehåller flera viktiga förändringar.

Större vikt har lagts vid reglerna om parternas samarbetsformer och uppdragets precisering. Kravet har ökat när det gäller tydliga underlag vid upp-

handling av uppdrag i anbudskonkurrens. Konsultansvaret har ökat i både tid och omfattning. *Krav på skadestånd skall framföras skriftligen snarast efter att skadan upptäckts.* Konsultens rätt när det gäller uppdragsresultatet har stärkts. Det senare innebär att beställaren har rätt att använda resultatet av uppdraget för avtalat ändamål. Användning därutöver av inom uppdraget uppräta handlingar eller motsvarande förutsätter medgivande av konsulten. *Det är därför mycket viktigt att beställaren redan i förfrågningsunderlaget anger vilket ändamål som gäller för konsultens uppdrag innefattande beställarens rätt till framtida användning av uppdragsresultatet och att detta också intas i avtalet med konsulten.*

Sammanfattningsvis anser vi att ABK 96 är till fördel för beställare som agerar aktivt vid upphandling av konsult- och arkitekttjänster. En slentrianmässig hänvisning till ABK 96 bör dock undvikas.

Ett exemplar av ABK 96 bifogas det cirkulär som sänds till kommunstyrelsen. Beställning i övrigt kan ske hos återförsäljare av bygglitteratur. Upplysningar om försäljning kan lämnas av Arkitekt- och Ingenjöröföretagen AB, tel. 08-232300, fax 08-204913.

BAKGRUND

Förhandlingarna om nya konsultvillkor har förts i flera år mellan arbetsgrupper från BKK och A- & I-Företagen. Ett remissförslag har utsänts och bearbetats. Ny rättspraxis har tillkommit. BKK och A- & I-Företagen fattade principbeslut under våren. Därefter har vissa förtydliganden skett liksom en språklig översyn. De antagna bestämmelserna avviker på en hel del punkter från det utsända remissförslaget.

Några särskilda övergångsregler har inte antagits. Frågan om tillämpliga allmänna bestämmelser beror helt och hållet på avtalet mellan beställare och konsult vid det enskilda upphandlingstillfället. Kontraktsformulär anpassade till ABK 96 kommer att finnas tillgängliga inom kort.

FÖRÄNDRINGAR I ABK 96 I FÖRHÅLLANDE TILL ABK 87

Här nedan kommenteras förändringar i ABK 96 i förhållande till ABK 87. Uppräkningen är inte uttömmande. I övrigt hänvisas till bestämmelserna.

Ingressen

Som ovan framhållits gäller lagen om offentlig upphandling för bl.a. kommunala beställare, vilket innebär att ett skriftligt förfrågningsunderlag normalt skall upprättas och att utrymmet för andra kontakter före uppdraget är begränsat.

Parternas förhållningssätt

Liksom förut gäller "god yrkessed" som ledstjärna för konsultens handlande. Royaltysättningar till konsulten behandlas i en kommentar. Beställarens skyldighet att lämna sådan information han *förfogar över* har preciserats liksom konsultens skyldighet att iaktta sekretess. Vid offentlig upphandling

bör beställaren fästa konsultens uppmärksamhet på dennes skyldighet att iakttä sekretess enligt sekretesslagen avseende information som han kan få del av sedan han anlitas.

Uppdragets omfattning

En uppdelning har gjorts som bygger på sättet att precisera uppdraget. Alternativet uppdrag preciserat i samråd torde för kommunala beställare normalt bara vara tillämpligt inom ramen för direktupphandling. Vid uppdrag preciserat vid anbuds konkurrens bör även vid konsultupphandling eftersträvas ett kalkylerbart underlag. ABK:s regel har därför utformats mer i likhet med vad som bl.a. gäller vid totalentreprenader och försetts med en kommentar.

Det har inte ansetts möjligt att i allmänna bestämmelser närmare ange vad som skall gälla vid leverans av datafiler, eftersom sådana regler skulle bli alltför teknikberoende. I kommentaren anges dock att parterna vid leverans av datafiler bör avtala om vilka dataprogram och datastrukturer som skall användas och i vilka dataformat filerna skall levereras.

Organisation

Erfarenheterna har visat att det finns ett ömsesidigt intresse av att enighet råder mellan parterna även när det gäller organisatoriska frågor. Krav finns således på samråd inför eventuella ändringar i projektorganisation. Av arbetsrättsliga skäl har det inte utöver reglerna om projektorganisationen varit möjligt att införa allmänna bestämmelser om nyckelpersoner hos konsulten. Vill beställaren söka säkerställa att vissa angivna personer utför uppdraget måste detta överenskommas i det enskilda fallet.

Önskar beställaren att konsulten skall bära ett samordningsansvar bör detta redovisas redan i förfrågningsunderlaget. Upprättande av kvalitetsplan ingår inte heller i konsultens uppdrag enligt ABK utan kräver särskild överenskommelse.

Liksom när det gäller entreprenadavtal enligt AB 92 eller ABT 94 skall vardera parten utse ombud för uppdraget. Enligt ABK 96 har ett ombud långtgående behörigheter. Om beställaren eller konsulten vill göra inskränkningar i sitt ombuds behörighet är det viktigt att detta görs tydligt för den andra parten.

Regler om möten mellan parterna har införts även i ABK 96.

Genomförande

Avsikten med reglerna om fackmässighet och omsorg med tillhörande kommentarer är att söka ge uttryck för det särpräglade i konsultuppdragets natur som bl.a. består i att beställare anlitar konsult för dennes särskilda kunnande, varvid konsulten inte kan utgå från att de uppgifter som beställaren lämnar alltid är riktiga.

För att söka undvika onödiga tvister om tilläggsbeställningar har införts regler om skriftlig anmälan när det gäller behov av tilläggsarbeten.

Intill dess det objekt utförts som utgör resultatet av konsultens projektering är beställaren skyldig att bereda konsulten tillfället till yttrande om beställaren önskar avvika från projekteringen "i beaktansvärt hänseende". Ändringar efter det att uppdraget slutförts regleras under bestämmelserna om nyttjanderätt.

Tider

Vikten av att parterna lämnar varandra underrättelser om sådant som kan medföra ändringar av tidplanen har skärpts genom en särskild påföljdsregel.

I likhet med vad som gäller i bl.a. AB 92 ansvarar beställaren enligt ABK 96 för merkostnader som kan uppkomma genom ändringar av tidplan eller forcering.

Vite kan avtalas även för överskridande av bestämd tid för uppdraget.

Ansvar

Liksom tidigare svarar konsulten med vissa begränsningar för skador som han vållar beställaren genom vårdslöshet eller försummelse. Kommentaren till bestämmelsen om vårdslöshet anknyter i stort till motsvarande kommentar som fanns redan i ABK 76. Begränsningarna har liksom tidigare satts dels med hänsyn till försäkringskostnader dels med hänsyn till att konsultansvar för små skador ofta är oproportionerligt kostsamma att utreda. Ansvaret enligt ABK 96 har dock skärpts i syfte att motverka slarv.

"Ansvarstaket" har höjts till 120 basbelopp bl.a. beroende på ändrade beräkningsgrunder för basbelopp.

Ansvaret för s.k. småskador har ändrats till att gälla de vars värde överstiger ett halvt basbelopp. Skulle värdet av flera sådan skador överstiga ett basbelopp är konsulten skadeståndsskyldig för den överskjutande delen.

Ansvarsgränsen höjs som huvudregel efter fem år till två basbelopp.

Konsulten ansvarar för skador som upptäcks inom tio år från den dag konsultens uppdrag slutförts eller annars upphört.

Den tidigare särskilda ansvarsbegränsningen för s.k. mängdfel har slopats.

En avhjälpandeskyldighet för konsulten har införts liksom en regel för beställaren om rätt till prisavdrag.

Krav på skadestånd skall framföras skriftligen snarast efter att skadan upptäckts.

Nyttjanderätt

Konsultens rätt när det gäller användning av uppdragsresultatet har stärkts. Det innebär att beställaren har rätt att använda uppdragsresultatet för avtalat ändamål. Användning därutöver av inom uppdraget upprättade handlingar förutsätter medgivande av konsulten. *Det är därför mycket viktigt att beställaren*

redan i förfrågningsunderlaget anger vilket ändamål som gäller för konsultens uppdrag innefattande beställarens rätt till framtida användning av uppdragsresultatet och att detta också intas i avtalet med konsulten.

Som en följd av högsta domstolens dom NJA I 1993 sid. 263 har införts en regel om möjligheter att för förvaltningsändamål utan konsultens medgivande vidta ändringar i det objekt som utgör resultatet av en projektering. Regeln är tillämplig efter det att konsultens uppdrag slutförts. För tiden dessförinnan gäller vad som anges i § 4.6.

En ny regel har införts om parternas ansvar för att tillhandahållna handlingar får användas för avtalat ändamål.

Regeln om skydd för idéförslag tar sikte på förslag såsom de manifesterats i handlingar och avses inte vara ett allmänt skydd för idéer. Kommentaren till bestämmelsen avses ge uttryck för att offentlighetsprincipen — och sekretesslagen — alltid gäller i offentlig verksamhet utan hinder av avtal.

En ny regel om betalning som förutsättning för överlåtelse av rättigheter har införts.

Äganderätt

Som framgår av kommentaren bör parterna träffa överenskommelse om datafiler och andra elektroniska konfigurationer skall lagras längre än tre år. Det har inte ansetts lämpligt att i allmänna bestämmelser närmare reglera dessa frågor, eftersom de är alltför beroende av vald datateknisk utrustning i enskilda fall.

Regler om äganderättsförbehåll har införts.

Rätt till uppfinning

Bestämmelserna från ABK 76 om uppfinningar har i stort sett återinförts.

Ersättning

Bestämmelserna om jämkning av ersättning vid ändring i uppdragets omfattning har förtydligats.

Betalning

Bestämmelser om innehållande av prestation vid kontraktsbrott från motpartens sida har införts.

Reglerna om preskriptionstiden för fordringar har gjorts ömsesidig och minskat till fyra månader.

Avbeställning, hävning

Bestämmelserna har preciserats mot bakgrund av motsvarande regler i AB 92.

Försäkringar

Konsultens försäkringsansvar skall motsvara avtalade skadeståndsbelopp. Som huvudregel har införts att konsultens självrisk skall vara högst ett basbelopp.

Tvist

För fullständighetens skull har intagits en ny bestämmelse om att tvist som huvudregel avgörs av allmän domstol.

KONSULTUPPHANDLING

I samverkan mellan Byggnads- och Kontraktssamfundets Kontraktssamfund och Arkitekt- och Ingenjörskonferenserna pågår ett arbete som syftar till en gemensam skrift om konsultupphandling. Skriften beräknas vara klar under senare delen av hösten 1996.

UTBILDNING FRÅN KOMMUNFÖRBUNDET

Vi informerar på begäran under en halv- till en dag om de nya allmänna bestämmelserna och diskuterar tillämpningsfrågor. Vi tar också upp offentlig upphandling av konsulter och redogör för aktuella rättsfall.

KONTAKTPERSONER

Frågor om detta cirkulär och om informationsaktiviteter kan på civilrättssektionen i första hand ställas till Hans Ekman, (Kommunförbundets representant i BKK), Annika Gustafsson, (sekreterare i BKK) eller Ulf Palm.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET

Civilrättssektionen

Hans Ekman

Bilaga (endast till kommunstyrelsen):

ABK 96; Allmänna bestämmelser för Konsultuppdrag inom arkitekt och ingenjörsverksamhet av 1996